

Het huisdier van de Oekraïense vluchteling

Claudia Vinke & Ineke van Herwijnen (Gedragskliniek voor Dieren)

Het huisdier van een Oekraïense vluchteling heeft vermoedelijk veel meegemaakt. Plots weg van huis, de emotie van de eigenaar, mogelijk traumatische ervaringen en een lang transport. Al deze gebeurtenissen kunnen op korte en op lange termijn invloed hebben. Wat kun je doen om die invloed te beperken en hoe zorg je voor veiligheid? Veiligheid voor het dier, dat angst voor harde geluiden ontwikkeld kan hebben, de angst van zijn eigenaren gezien en gevoeld kan hebben en in een onbekende omgeving is. Veiligheid voor de omgeving, als een dier agressie inzet, bijvoorbeeld vanuit zijn gevoel van onveiligheid. Veiligheid als behandelend veterinaire. Deze dieren kunnen bij veterinaire onderzoek net even wat meer aandacht vragen om veilig te kunnen onderzoeken en behandelen en mogelijk aanwezige trauma's niet te versterken bij het dier.

Hoe hangen angst en stress en bijten samen?

Angst en stress dat een dier ervaart, kan zijn gedrag veranderen. Een dier kan vluchten, verstoppert, apathisch worden. Maar het dier kan ook agressie gaan tonen. Zowel bij honden als bij katten, gaat het vaak om defensieve agressie. Bij defensieve agressie is het doel van het dier zichzelf veilig(er) te stellen. Het verdedigt zich vanuit angst of stress.

Hoe om te gaan met defensieve agressie?

Defensieve agressie is vaak te voorkomen door een dier tijd te gunnen. Kijk goed naar de signalen die het dier geeft en hoeverre je veiligheid(sgevoel) kan bieden aan het dier. Tips hierbij zijn:

- Ga niet te gericht op het dier af of te werk, maar geef het tijd en handel duidelijk, maar niet hard. Keer je lichaam van het dier af, kijk het niet recht in de ogen aan.
- Gebruik je stem zacht en rustig.
- Vermoed je een specifiek trauma, bijvoorbeeld voor iemand van een bepaald postuur of met een bepaalde stem of kleding aan? Test dan of een andere persoon wel vertrouwen heeft van het dier en het onderzoek of behandeling veilig kan doen.
- Wanneer een dier voldoende ontspannen is om zelf naar je toe te komen en iets lekkers aan te nemen, is dit te verkiezen boven naderen van het dier. Let dan wel op dat het lekkers niet op is en het dier ineens merkt hoe dichtbij het is, dan schrikt en alsnog agressie inzet. Meerdere snoepjes achter elkaar of één dichtbij en dan één veraf om te beginnen, voorkomen dit en ondertussen kan het dier wennen en jij het gedrag bestuderen.
- Let bij voergebruik op mogelijk verdedigen van voer. Zorg dat een pot met voertjes niet naast de hond staat bijvoorbeeld. Zeker honden die een periode van honger hebben doormaakt, kunnen gedrag rondom voer veranderen: een eigenaar heeft dat mogelijk nog niet gesignaleerd.

- Wees alert dat een dier dat zich laat behandelen en waaraan je weinig dreigsignalen ziet als voorbode van bijten, bekend kan zijn met bepaalde bewegingen zoals een plotselinge handbeweging of een wijze van vastpakken die in het verleden pijn heeft veroorzaakt en die daardoor vanuit de bijbehorende herinnering een directe ontlokker kan zijn van intense – en dus gevaarlijke – agressie.
- Weeg af welk onderzoek of behandeling nu nodig is bij een angstig of gestrest dier en wat later kan. Besef dat je niet alleen diergeneeskundige hulp biedt, maar ook invloed hebt op hoe het gedrag van een getraumatiseerd dier zich ontwikkelt.

Rustige en tijd-gevende benadering staat bekend als *gentling* i.t.t. een direct naderen en meer dwingend hanteren van het dier. Dit is het huidige eerste keuzeadvies voor het hanteren van huisdieren in de huisdierenpraktijk, maar zal extra van toepassing zijn voor dieren die uit een traumatiserende omstandigheid komen en mogelijk minder bekend zijn met onze leefomgeving of omgang met dieren: <https://diergeneeskunde.nl/wp-content/uploads/2020/10/infobrief-gedragskliniek-13.pdf>. Blijft het dier te angstig of schrikachtig en is een veterinair handelen echt noodzakelijk op dat moment, dan is het uiteraard zaak om vooraf een muilkorf om te laten doen door de eigenaar.

Maakt het type hond uit?

Natuurlijk kunnen alle honden en katten bijten. Echter bij honden zal een oorspronkelijk fokdoel invloed kunnen hebben. Zo zijn honden die geselecteerd zijn op bewaking van huis en haard vaker agressief vanuit een (be)waakmotief. Ze bewaken niet alleen een plek (zoals een huis of kamer). Ze kunnen ook de eigenaar, of een object (dat kan ook een tas zijn) verdedigen. De agressie die hierbij getoond wordt, kan meer naar voren gericht zijn en kan sneller in bijten overgaan. De eigenaar kan deze agressie meestal goed reguleren door de hond onder commando te houden en te zeggen dat het "goed is". Als je hond noch eigenaar kent, is het beter de hond vooraf een muilkorf om te laten doen door de eigenaar, voordat je uitgebreid onderzoek gaat verrichten.

Wat kan je doen als je een mentaal trauma vermoedt?

Een aandachtsgebied bij deze honden en katten is de mogelijkheid van opgedane mentale trauma's. Net als mensen, kunnen honden en katten na het doormaken van een vervelende gebeurtenis een mentaal trauma oplopen. Bij deze dieren kan een op PTSS gelijkende aandoening ontstaan, met langdurig aanhoudende symptomen van schrik en angst. Hoe sneller hierop ingegrepen wordt, hoe beter de kansen op een – al dan niet gedeeltelijk – herstel, dan wel het voorkomen van verergering. Vraag na of een dier vervelende gebeurtenissen heeft meegemaakt, of (al dan niet daarna) het gedrag van het dier veranderd is en verwijst door naar een gediplomeerd gedragstherapeut om de effecten van het mentale trauma te remmen en mogelijk zelfs te keren.

Samen spelactiviteiten ondernemen

Ook voor de dieren waarbij een mentaal trauma niet lijkt te spelen, kan je een advies geven. Zo zal aanmoediging om samen spelactiviteiten te ondernemen, zowel mens als dier kunnen helpen. Niet iedereen zal gewend zijn om met zijn hond of kat samen iets te ondernemen. Advisering over wat er kan en hoe, in welke stappen is dan nodig! Waarom samen spelen? Spel gaat gepaard met positieve gevoelens. Bij spel kan het verdriet en de stemming van de eigenaar, voor een moment anders zijn en zo kunnen ze beiden even een ontspanningsmoment ervaren. Dit sterkt ook de band en vergemakkelijkt het wennen aan een omgeving die voor beide vreemd zal zijn. Spel kan uit van alles bestaan, voedselzoekspelletjes, balspel voor de hond, een veer aan een hengel voor de kat... Geef suggesties, laat zien hoe je speelmateriaal aanbiedt (van het dier af is al een simpele tip), hoe je in stappen werkt en kijk mee met hoe de interactie verloopt. Heb je daarvoor geen tijd in de praktijk? Verwijs dan door, bijvoorbeeld naar een gediplomeerd katten- of hondengedragstherapeut, kynologisch instructeur of een collega praktijk waar een paraveterinair hierover uitleg kan en wil geven. Een beetje spelplezier kan de stress bij eigenaar en huisdier verminderen en dat kan de sociale bandvorming ten goede komen en angstige emoties van de negatieve ervaringen een compenseren, maar vooral ook weer het gevoel van veiligheid terugbrengen voor mens en dier.

Denk aan de basics

Check ook in hoeverre aan basale behoeften voldaan kan worden. Is er op de locatie waar men verblijft een veilige en rustige plek voor het dier? Wordt ontsnappreventie toegepast? Is men in het geval van katten alert op kantelramen die men mogelijk niet kent, en waarvan het risico niet bekend is? Weet men van regels voor honden binnen de gemeente, inclusief een opruimplicht? Zijn de spullen in huis die de dieren nodig hebben? Een fijne bench waar een hond zich rustig kan terugtrekken? Een kattenkrabpaal met hoge ligplaatsen voor de kat? Zijn er kattenbakken en herkent de kat het gebruikte substraat als plek om zich te ontlasten? Tot slot kan een gesprek over de inzet van ondersteunende middelen van waarde zijn om een deel van de onrust of angst bij een dier af te toppen, waarvan feromoonverdamers (bijvoorbeeld voor de kat Feliway® en voor de hond Adaptil®) een voorbeeld kunnen zijn.